

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3157/2023. (III. 27.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.II.20.433/2022/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybírósról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján nyújtott be alkotmányjogi panaszt.
- [2] Az indítványozó által kifogásolt, megtámadott határozatok a következőek.
- [3] A Budaörsi Járásbíróság 2021. június 29-én meghozott 8.P.22.278/2017/137. számú és – a Budapest Környéki Törvényszék 2021. december 14-ei 3.Pf.20.847/2021/9. számú közbenső ítélete folytán – jogerőssé vált közbenső ítélete szerint az indítványozó testvéreire vonatkozó, az örökgyó édesanya végrendeletébe foglalt kitagadás érvénytelen. A Kúria 2022. május 11-én meghozott Pfv.II.20.433/2022/2. számú végzésével az indítványozó felülvizsgálati kérelmét – a határidő lejártát követő előterjesztés miatt – hivatalból elutasította.
- [4] 1.1. Az alkotmányjogi panaszban kifogásolt ügy lényege a következő.
- [5] Az örökgyó, az indítványozó néhai édesanyja végrendeletében összes vagyonát az indítványozóra hagyta, míg az indítványozó testvérét végrendeletébe foglaltan kitagadta. Az indítványozó testvére kereseti kérelmében a végrendeletbe foglalt kitagadás érvénytelenségének megállapítását, míg az indítványozó érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte a bíróságtól.
- [6] A Budaörsi Járásbíróság 2021. június 29-én meghozott 8.P.22.278/2017/137. számú közbenső ítéletében megállapította, hogy az örökgyó 2016. április 21. napján kelt írásbeli magánvégrendeletének az indítványozó testvérenek kitagadására vonatkozó rendelkezése érvénytelen. Az elsőfokú bíróság a lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként arra az álláspontra helyezkedett, hogy az örökgyó végrendeletében az indítványozó testvérel szemben felsorolt panaszai még tágon értelmezve sem írják körül a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) szerinti kitagadási okokat, a végrendelet jogszabályba foglalt kitagadási okot egyáltalán nem tartalmaz. Az elsőfokú bíróság nem tekintette kitagadási okot megalapozónak az indítványozó testvére részéről az örökgyóval való kapcsolatának megszakítását, a kapcsolat megszakításáig nyújtott segítség abbahagyását, továbbá a testvérek közötti korábbi bírósági eljárásban, az örökgyó tanúvallomásának hamis tanúvallomásként történő minősítését. Az elsőfokú bíróság figyelemmel volt arra, hogy az örökgyónak a fiai közötti elszámolási vita miatt indult peres eljárásban lett volna lehetősége a tanúvallomás tételének megtagadására, továbbá arra is, hogy az örökgyó a végrendelet írásakor önellátó volt.
- [7] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Budapest Környéki Törvényszék 2021. december 14-én meghozott 3.Pf.20.847/2021/9. számú közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét helybenhagyta. A másodfokú bíróság szerint az elsőfokú bíróság a perbeli jogvita elbírálásának alapjául szolgáló tényállást helyesen állapította meg és helyes volt az arra alapított jogi döntése is. Megállapította továbbá, hogy az indítványozó fellebbezésében olyan új tény, körülményt vagy bizonyítékot nem hozott fel, amely alkalmas lehetett volna az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás és döntés megváltoztatására.
- [8] Az indítványozó a jogerős közbenső ítélettel szemben, egyaránt 2022. április 8-án terjesztett elő az Alkotmánybírósághoz alkotmányjogi panaszt és a Kúriához felülvizsgálati kérelmet.
- [9] A Kúria 2022. május 11-én meghozott Pfv.II.20.433/2022/2. számú végzésével megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelem érdemben nem volt elbírálható. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 272. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelmet az elsőfokú határozatot hozó bíróságnál a határozat közlésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani vagy ajánlott küldeményként postára adni. Az indítványozó jogi képviselője – bár a felülvizsgálati kérelemben azt állította, hogy a „jogerős részítéletet”

2022. február 7-én vette át – a letöltési igazolás szerint a másodfokú közbenső ítéletet 2022. február 1-én vette át, a felülvizsgálati kérelem benyújtására nyitva álló határidő pedig 2022. április 4-én lejárt.

- [10] Az Alkotmánybíróság egyesbíróként 2022. május 12-én meghozott IV/1048-2/2022. számú végzésével – a Kúria felülvizsgálati eljárására tekintettel, viszont az abban hozott határozatot értelemszerűen nem számba véve – az indítványt az Ügyrend 32. § (3) bekezdése alapján, egyéb feltételek (így a határidő) vizsgálata nélkül visszautasította. Az Alkotmánybíróság az egyesbírói végzésben az Ügyrend 32. § (4) bekezdésére utalva rögzítette, hogy a Kúria felülvizsgálati eljárás során hozott döntését követően – az Abtv.-ben meghatározott feltételek teljesülése esetén – a jogerős döntés elleni alkotmányjogi panasz előterjesztésének lehetősége továbbra is nyitva áll az indítványozó számára, az alkotmányjogi panasznak a Kúria döntésére való kiterjesztése esetén.
- [11] 1.2. Az indítványozó ezt követően ismét az Alkotmánybírósághoz fordult. Alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény I. cikk (1)–(2) bekezdéseinek, II. cikkének, IV. cikk (1) bekezdésének, VI. cikk (1) bekezdésének, XIII. cikk (1) bekezdésének, XV. cikk (1)–(2) bekezdéseinek, XX. cikk (1) bekezdésének, továbbá a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseinek sérelmére hivatkozva kérte a bírósági döntések megsemmisítését, indokai a következők.
- [12] Az indítványozó az Alaptörvény I. cikk (1)–(2) bekezdései, II. cikke, IV. cikk (1) bekezdése, VI. cikk (1) bekezdése, továbbá a XX. cikk (1) bekezdése kapcsán elsődlegesen néhai édesanyja alapvető jogainak sérelmére hivatkozik az írásbeli magánvégrendelet kitagadásra vonatkozó rendelkezés bírósági értékelése kapcsán. Ezzel összefüggésben hivatkozik néhai édesanyjának kapcsolattartáshoz való jogának, valamint jó hírnévének és becsületének sérelmére, továbbá a segítség biztosításának elmaradására testvére részéről. Mindezekkel összefüggésben saját örökléshez való jogának sérelmét is állította.
- [13] Az indítványozó az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése sérelmével összefüggésben előadta, hogy néhai édesanyja úgy rendelkezett, hogy minden vagyonát az indítványozó örökölje, míg testvére ne részesüljön abból. Álláspontja szerint a hagyatéki per egésze alapjogi vetületű, a bírói döntések bármely jogellenes része, amely az örökségét csökkenti, sérti az örökléshez való jogát. Indokai szerint a bírói döntéseket ezért bármely jogszabály megsértése esetén meg kell semmisíteni.
- [14] Az indítványozó az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésének sérelmét arra alapozva állította, hogy a bíróság kizárólag testvére jogát tartotta szem előtt, amikor a kitagadás érvényessége vizsgálata körében értékelte a néhai édesanya korábbi tanúvallomástételét és jogszerűnek ismerte el a kapcsolat megszüntetését. Álláspontja szerint a bíróság mindezt nem vizsgálta megfelelő alapossgal, ugyanis álláspontja szerint akárhogy is döntött volna édesanyjuk valamelyik gyereke jogszerűen szakíthatta volna meg vele a kapcsolatot. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének sérelmével összefüggésben az indítványozó szintén arra hivatkozott, hogy a bíróság az örökléshez való jogát nem biztosította ugyanolyan mértékben, mint a testvére számára. Indokai szerint a bíróság helytelenül érvelt, amikor a néhai édesanya közrehatását (tanúvallomását) figyelembe vette a testvérével való kapcsolat megszüntetése körében, álláspontja szerint ez a helytelen érvelés oda vezetne, hogy az édesanya kénytelen volna elszünetelni valamelyik gyermekével való kapcsolattartás elvesztését.
- [15] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmét azon az alapon állította, hogy a bíróság néhai édesanyját egy másik per alapján elfogult tanúnak tekintette, ugyanakkor a bíróság a hivatalos tudomásán alapuló tény figyelembe vételéről (a régi Pp. szabályaival ellentétesen) nem adott tájékoztatást. Az első- és másodfokú közbenső ítélet kapcsán az indítványozó arra is hivatkozott, hogy a bíróságok csak a felperes álláspontját tartották szem előtt a néhai édesanya tanúvallomásának értékelésekor. Álláspontja szerint a Kúria támadott végzése pedig a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogába ütköző, mert a Kúriának számolnia kellett volna azzal, hogy se az indítványozónak, se a jogi képviselőjének nem volt tudomása arról, hogy a másodfokú közbenső ítélet a jogi képviselő irodája által korábbi időpontban került letöltésre, hiszen a felülvizsgálati kérelemben későbbi átvételi dátumot jelölt meg. A letöltési időpontot az elsőfokú bíróság kezelőirodájától kérdezte meg. Indokai szerint a Kúria, akkor járt volna el a tisztességes bírósági eljárás követelményeinek megfelelően, ha lehetőséget adott volna – a feltehetően tévedésen alapuló – helyzet tisztázására mielőtt elutasítja a kérelmet, ezzel elzárva az indítványozót az igazolási kérelem lehetőségétől és a bírósághoz fordulás jogától.
- [16] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmével összefüggésben arra hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság alaptörvény-ellenesen értelmezte saját hatáskörét, amikor – álláspontja szerint – tévesen azt állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság mérlegelési tevékenységének felülbírálata korlátos. Az indítványozó az ítélet indokolásából arra következtet, hogy a másodfokú bíróság nem a kellő alapossgal vizsgálta meg a fellebbezésben írt okokat arra tekintettel, hogy azokat a bíróság szerint nem bírálhatta volna felül.

- [17] Ezt követően az indítványozó a felülvizsgálati kérelemben előadott érveit ismerteti arra hivatkozással, hogy a sérelmezett – régi Pp., valamint a Ptk. egyes rendelkezéseire vonatkozó – bírói jogsértések az örökléshez való jogát sértik, álláspontja szerint ezek egyben alátámasztják a bírói döntések alaptörvény-ellenességét is.
- [18] 2. Az alkotmányjogi panasz nem tett eleget a befogadhatóság Abtv.-ben előírt feltételének.
- [19] 2.1. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban jár el az ügyben. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek, különösen a 27. § szerinti érintettség, a jogorvoslat kimerítése, valamint a 29–31. § szerinti követelményeknek.
- [20] 2.2. Az indítványozó jogi képviselője a Kúria 2022. május 11-én meghozott Pfv.II.20.433/2022/2. számú végzését 2022. július 11-én töltötte le, az indítványozó az alkotmányjogi panaszt 2022. szeptember 7-én – az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőn belül – nyújtotta be. Az indítványozó a határidőben érkezett alkotmányjogi panaszban mind a Kúria végzését, mind a jogerős döntést támadja. Az Alkotmánybíróság – az egyesbírói eljárás nyomán – helyénvalónak tartotta, ha irányadónak tekinti a jogerős döntés indítvány szerinti vizsgálatára az Ügyrend 32. § (4) bekezdését, ekként kimerítette az indítványozó előterjesztését.
- [21] 2.3. Az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont]. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó (alperes) érintettsége fennáll a támadott döntésekkel összefüggésben, ugyanakkor alkotmányjogi panasz benyújtására néhai édesanyja Alaptörvényben biztosított jogainak sérelmére hivatkozással nem jogosult, így az erre irányuló indítványi elemeket az Alkotmánybíróság nem vizsgálta.
- [22] Az Abtv. 27. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltak szerint a bírói döntéssel szemben alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette vagy a jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó számára további jogorvoslati lehetőség nem áll rendelkezésre.
- [23] 2.4. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A határozott kérelem feltételeit az Abtv. 52. § (1b) bekezdése rögzíti. Az indítvány az ebben foglalt feltételeknek a következők szerint részben megfelelt.
- [24] Az indítvány megjelölte azt az alaptörvényi, illetve törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza. Tartalmazza az eljárás megindításának indokait és az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét. Megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit, az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntéseket, továbbá kifejezett kérelmet ad elő ezek megsemmisítésére.
- [25] Az Abtv. 52. §-a szerinti határozott kérelem követelményének részét képezi az indokolás előterjesztésének a kötelezettsége is: „Indokolás hiányában a kérelem nem felel meg a határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség.” {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]} Az indítvány e követelményt az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése, valamint a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései vonatkozásában teljesíti. Az Alkotmánybíróság megállapította ugyanakkor, hogy az indítvány az Alaptörvény I. cikk (1)–(2) bekezdéseinek, II. cikkének, IV. cikk (1) bekezdésének, VI. cikk (1) bekezdésének, XIII. cikk (1) bekezdésének, XV. cikk (1)–(2) bekezdéseinek, továbbá a XX. cikk (1) bekezdésének sérelmére vonatkozóan alkotmányjogi érvekkel alátámasztott indokolást nem tartalmazott.
- [26] Az indítványozó az Alaptörvény I. cikk (1)–(2) bekezdései, II. cikke, IV. cikk (1) bekezdése, VI. cikk (1) bekezdése, továbbá a XX. cikk (1) bekezdése kapcsán néhai édesanyja alapvető jogainak sérelmére hivatkozik, ezen túlmenően azonban önálló és alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem adott elő {3259/2022. (VI. 3.) AB határozat, Indokolás [25]}. Az indítvány továbbá nem tartalmaz releváns, alkotmányjogilag értékelhető indokolást arra nézve sem, hogy a sérelmezett bírói döntések miért ellentétesek az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdéseivel, nem tekinthető ilyennek azon spekulatív helyzet spekulatív következményeinek vázolója, miszerint

az indítványozó szakíthatta volna meg édesanyjával a kapcsolatot, ha édesanyja a másik bírósági eljárásban megtagadja a tanúvallomás tételét.

- [27] 3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel nem konjunktív, az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {vö. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [28] 3.1. Az indítványozó szerint a Kúria támadott végzése a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogába ütköző, mert a Kúriának észlelnie kellett volna a határidő lejártát követő benyújtás okát és lehetőséget kellett volna biztosítania a helyzet tisztázására. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy az indítványozónak, mint a felülvizsgálat során jogi képviselővel eljáró félnek, a jogi képviselő irodája általi letöltést követően elkésetten előterjesztett felülvizsgálati kérelme értelemszerűen nem értékelhető az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmeként.
- [29] 3.2. Az Alkotmánybíróság ezt követően – a [20] bekezdés értelmében – vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz a Budapest Környéki Törvényszék közbenső ítéletével összefüggésben felveti-e a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét.
- [30] Az Alkotmánybíróság észlelte, hogy az indítványozó lényegében – az indítvány második felében részletesen ismertetett – felülvizsgálati kérelemben előadott kifogásokra hivatkozik az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben. Ehhez képest az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány által állított kifogások – az Alaptörvény XIII. cikkel összefüggésben állított bírói jogszabálysértések, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése kapcsán állított tájékoztatás elmaradása, valamint a néhai édesanya tanúvallomás tételének mikénti figyelembe vétele – nem alkotmányossági, hanem törvényességi kérdésekre vonatkoznak, a bíróság jogértelmezését, jogalkalmazását vonja kritika alá, és a támadott határozatban foglalt döntést magát (annak hátrányos voltát) tekinti alapjogi sérelemnek, a döntés Alkotmánybíróság általi megváltoztatása érdekében {vö. pl. 3264/2022. (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [64]}.
- [31] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésével összefüggésben kifogásolta továbbá, hogy a másodfokú bíróság alaptörvény-ellenesen értelmezte saját hatáskörét, amikor – álláspontja szerint – tévesen azt állapította meg, hogy az elsőfokú bíróság mérlegelési tevékenységének felülbírálatára korlátos, ezért a másodfokú bíróság nem a kellő alapossgal vizsgálta meg a fellebbezésben írt okokat. Ezzel szemben az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy a másodfokú bíróság – az egységes ítélezési gyakorlatra hivatkozva – a fellebbezésben írtak kapcsán azt rögzítette a közbenső ítéletben, hogy az indítványozó az elsőfokú bíróságnak a peradatok mérlegelésével megállapított tényállását és jogi érvelését támadta, azonban a másodfokú bíróság szerint mindezt csak akkor tehette volna sikerrel, ha a szabad bírói mérlegeléssel megállapított tényállás a fel-táratlan, iratellenes, a bizonyított tényekkel, adatokkal szembenállónak tekinthető, illetve a bizonyítékok ok-szerűtlen mérlegelésén alapszik. Ez azonban a másodfokú bíróság szerint nem volt megállapítható.
- [32] Tartalma szerint így az Abtv. 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panasz valójában a bírósági ítélet szak-jogi keretbe tartozó (s ekként ottmaradó) felülbírálatára irányult. Az Alkotmánybíróság jogköre az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja és az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében arra terjed ki, hogy kiküszöbölje a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata, hogy a bírói döntés iránya, illetve a bírósági eljárás felülbírálatára nem rendelkezik hatáskörrel. Az Alkotmány-bíróság az Abtv. 27. §-ából következően nem általános felülbírálati fórum. Az eljáró bíróság által – indítványozó álláspontja szerint – elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések önmagukban nem adhatnak alapot alkot-mányjogi panasz előterjesztésére {vö. 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]}.
- [33] 3.3. Ennélfogva az indítvány nem vetett fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség iránti kételyt, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségűként értékelhető kérdést. Az alkotmányjogi panaszban foglalt érvek alapján ezért nem állapítható meg, hogy az Abtv. 29. §-ában szereplő feltételek fennállnak az Alap-törvény XIII. cikk (1) bekezdésével, továbbá a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseivel összefüggésben.

- [34] 4. Ekként az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1) és (2) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdése alapján eljárva – az Abtv. 52. § (1b) bekezdésére, 29. §-ára, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a), h)* pontjaira tekintettel visszautasította.

Budapest, 2023. március 7.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2150/2022.

